

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 551/2021-13

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou JUDr. Ivetou Lenčేశovou, Farská 50, Nitra, proti postupu v konaní a uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Tost 15/2021 z 9. júna 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. augusta 2021 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením všeobecného súdu označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie všeobecného súdu zrušiť, vec vrátiť Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) na ďalšie konanie, pričom najvyššiemu súdu navrhuje prikázať, aby ho bezodkladne prepustil z väzby na slobodu. Sťažovateľ ďalej navrhuje priznať mu primerané finančné zadostučinenie vo výške 20 000 eur a trovy konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti, ako aj jej príloh vyplýva nasledujúci stav veci:

Sťažovateľ bol uznesením Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. 3 Tp 3/2020 z 3. apríla 2020 vzatý do väzby z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. b) zákona

č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Uznesením špecializovaného súdu č. k. 3 Tp 5/2020 zo 7. októbra 2020 v spojení s uznesením najvyššieho súdu č. k. 4 Tost 40/2020 zo 14. októbra 2020 boli u sťažovateľa zmenené dôvody väzby na § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Lehota väzby v prípravnom konaní bola niekoľkokrát predĺžená, v čase podania ústavnej sťažnosti naposledy do 1. septembra 2021.

3. Sťažovateľ podal 28. apríla 2021 žiadosť o prepustenie z väzby na slobodu, o ktorej rozhodol špecializovaný súd uznesením č. k. 3 Tp 3/2020 z 18. mája 2021 tak, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu zamietol, písomný sľub neprijal, väzbu sťažovateľa nenahradil dohľadom probačného a mediačného úradníka a taktiež neprijal peňažnú záruku ponúknutú prostredníctvom manželky sťažovateľa (ďalej len „zamietnutie žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu“). Proti predmetnému uzneseniu špecializovaného súdu podal sťažovateľ sťažnosť, o ktorej rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že ju podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku ako nedôvodnú zamietol.

4. Ústavný súd vlastnou činnosťou zistil, že 3. augusta 2021 bola na sťažovateľa podaná obžaloba pre pokračovací obzvlášť závažný zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1, 2, 3 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov a iné. Konanie je vedené pred špecializovaným súdom pod sp. zn. 9 T 10/2021.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Proti postupu a napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej porušenie označených základných práv garantovaných ústavou, resp. práva vyplývajúceho z dohovoru odôvodňuje takto:

a) Napriek tomu, že informatívny výsluch o väzbe sa 18. mája 2021 pred špecializovaným súdom konal za účasti sťažovateľa, špecializovaný súd uznesenie o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu pri predmetnom procesnom úkone nevyhlásil tak, ako mu to vyplýva z § 177 písm. a) Trestného poriadku.

b) V uvedených súvislostiach sťažovateľ zastáva názor, že včasná vedomosť o obsahu väzobného rozhodnutia má veľký význam pre právnu istotu väzobne stíhanej osoby, pričom stav neistoty spojený s čakaním na písomné vyhotovenie uznesenia špecializovaného súdu mal vplyv na plánovanie ďalšieho procesného postupu sťažovateľa a taktiež bol pre neho obzvlášť psychicky náročný. V konkrétnych časových súvislostiach sťažovateľ argumentuje tým, že rozhodnutie o väzbe, ktoré nebolo pri procesnom úkone vykonávanom v jeho prítomnosti vyhlásené, bolo jemu a jeho obhajcom doručené až 17. júna 2021, teda po viac ako mesiaci od zamietnutia žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu.

c) Namietaný postup špecializovaného súdu pri informatívnom výsluchu o svojej väzbe 18. mája 2021 sťažovateľ prirovnáva k totožnému pochybeniu špecializovaného súdu v prípade iného rozhodovania o väzbe (č. k. 5 Tp 6/2020 z 26. februára 2021) týkajúceho sa spoluobvineného sťažovateľa [REDAKOVANÉ], v ktorého prípade totožné pochybenie konajúceho súdu viedlo až k zrušeniu rozhodnutia špecializovaného súdu zo strany najvyššieho súdu a prepusteniu spoluobvineného [REDAKOVANÉ] z väzby na slobodu (č. k. 3 Tost 13/2021 z 11. marca 2021).

Okrem uvedeného sťažovateľ namieta, že v prípade spoluobvinených [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] bola ich väzba nahradená aj napriek tomu, že ide o trestné konanie o obzvlášť závažnom zločine, avšak k nahradeniu väzby sťažovateľa v totožnom trestnom konaní dosiaľ nedošlo. Uvedené považuje sťažovateľ za porušenie princípu rovnosti pred zákonom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti je porušenie základného práva na osobnú slobodu, základného práva na súdnu ochranu a základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov vyplývajúcich z ústavy a taktiež práva na spravodlivé súdne konanie garantovaného dohovorom, a to postupom a napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

7. Ústavná ochrana základných práv a slobôd, ako aj ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z príslušnej medzinárodnej zmluvy je rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd v súlade s princípom subsidiarity vyplývajúcim z čl. 127 ods. 1 ústavy, podľa ktorého sú všeobecné súdy primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ako aj za dodržiavanie základných práv a slobôd (čl. 144 ods. 1 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Ústavný súd preto nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k určitému procesnému postupu, resp. k prijatiu konkrétneho meritórneho alebo procesného rozhodnutia, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Rozhodnutia všeobecného súdu tak môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyведенé skutkové a právne závery, resp. zvolený procesný postup boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie konkrétneho základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, mutatis mutandis I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 581/2015).

8. Ústavný súd už vo svojej judikatúre opakovane konštatoval, že čl. 17 ústavy zahŕňa základné hmotné a tiež procesné atribúty základného práva na osobnú slobodu vrátane práva na súdnu ochranu pri jej pozbavení, a preto na konanie a rozhodovanie súdu o väzbe je aplikovateľné toto špeciálne ustanovenie o osobnej slobode, a nie všeobecné ustanovenia čl. 46 ods. 1 ústavy o práve na súdnu ochranu (porovnaj napr. I. ÚS 124/08, II. ÚS 60/08, III. ÚS 135/04, IV. ÚS 397/2010). Obdobne vo vzťahu k sťažovateľom namietanému porušeniu práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom a uznesením najvyššieho súdu ústavný súd poznamenáva, že konania všeobecných súdov, ktorými sa rozhoduje o väzbe, nie sú konaniami o trestnom obvinení a ani konaniami o občianskych právach alebo záväzkoch, ako to vyžaduje citovaný článok dohovoru. Podľa názoru ústavného súdu pri akomkoľvek rozhodovaní o väzbe v intenciách § 72 ods. 1 a nasl. Trestného poriadku nemôže dôjsť k porušeniu práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to aj z toho dôvodu, že túto oblasť ochrany práv upravuje vo svojich ustanoveniach čl. 5 dohovoru, ktorého porušenie však sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti nenamieta. Ústavný súd v tomto smere poukazuje aj na stabilnú rozhodovaciu prax Európskeho súdu pre ľudské práva

(ďalej len „ESLP“), podľa ktorej osobnú slobodu chráni čl. 5 dohovoru (napr. rozsudok ESLP de Wilde et al. v. Belgicko z 18. 6. 1971, AČ. 12, § 65, § 67, § 71 – § 77 etc.). Možno zhrnúť, že čl. 6 dohovoru upravuje právo na spravodlivý proces. Tento článok dohovoru sa teda zásadne nevzťahuje na konanie o väzbe, pre ktoré platí špeciálna, pokiaľ ide o procesné záruky poskytnuté osobe nachádzajúcej sa vo väzbe, v zásade prísnejšia právna úprava obsiahnutá v čl. 5 dohovoru upravujúcom právo na slobodu a bezpečnosť (I. ÚS 417/2018).

9. Vo vzťahu k namietaným priet'ahom vzniknutým v súvislosti s rozhodovaním o väzbe ústavný súd dáva do pozornosti sťažovateľa, že akékoľvek priet'ahy týkajúce sa väzobného rozhodovania sú v rámci ustálenej rozhodovacej činnosti ústavného súdu subsumované pod tzv. procesné atribúty osobnej slobody garantované prostredníctvom jednotlivých ustanovení čl. 17 ústavy a taktiež čl. 5 dohovoru (porovnaj napr. I. ÚS 370/2019), a preto ich nie je možné subsumovať pod základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov vyplývajúce z čl. 48 ods. 2 ústavy, ktorý v sebe na rozdiel od skôr označených ustanovení ústavy, resp. dohovoru zahŕňa právo obvineného na meritórne vybavenie trestnej veci v primeranej lehote.

10. Okrem toho je potrebné dodať, že z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby, tzn. napr. pri rozhodovaní všeobecného súdu o žiadosti obvineného o prepustenie z väzby na slobodu. Ústavne konformné uplatnenie zabezpečovacieho (nie sankčného) inštitútu väzby je zároveň determinované aj existenciou konkrétnych skutočností, ktoré svojou podstatou musia dať *ratio decidendi* (nosné dôvody) na uplatnenie tohto zabezpečovacieho inštitútu. S touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva zaručeného v čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich za väzbu a proti nej, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy (porovnaj napr. I. ÚS 31/2010, II. ÚS 349/2013, III. ÚS 271/07, IV. ÚS 361/09). V naznačených súvislostiach však ústavný súd zdôrazňuje, že pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti z jej obsahu a taktiež ani z obsahu jej príloh neidentifikoval také námietky, ktoré by sa vzťahovali na nesplnenie formálnych a materiálnych podmienok väzby vyplývajúcich z § 71 ods. 1 Trestného poriadku.

11. V rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sa preto ústavný súd pridržiaval rozsahu svojho prieskumu vymedzeného priamo sťažovateľom, a teda v konkrétnom sa zaoberal primárne posúdením skutočností o nevyhlásení uznesenia špecializovaného súdu pri procesnom úkone spočívajúcom v informatívnom výsluchu sťažovateľa pred rozhodnutím o jeho väzbe, s ktorého namietaným procesným postupom sa v napadnutom uznesení stotožnil aj najvyšší súd.

12. V okolnostiach konkrétneho prípadu ústavný súd konštatuje, že interpretácia a následná aplikácia § 177 písm. a) Trestného poriadku, ktorý ustanovuje povinnosť vyhlásiť uznesenie pri každom úkone vykonávanom za účasti osoby, ktorej sa uznesenie dotýka, bola pri procesnom úkone 18. mája 2021 vo výlučnej právomoci špecializovaného súdu. Úlohou ústavného súdu tak v konkrétnej veci bolo ustáliť, či interpretácia a aplikácia citovaného ustanovenia Trestného poriadku je ústavnoprávne udržateľná alebo, naopak, či mala za následok porušenie základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu.

13. V prvom rade je potrebné uviesť, že nie každý nezákonný výklad, resp. nezákonná aplikácia trestno-procesných noriem dosahuje takú ústavnoprávnú intenzitu, aby bez ďalšieho odôvodňovala

záver ústavného súdu o vyslovení porušenia konkrétneho základného práva namietaného v konaní podľa čl. 127 ústavy. Ústavný súd považuje za dôležité poukázať na kvalitatívny aspekt zásahov do základných práv a slobôd najmä z dôvodu, že pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti identifikoval zrejmy nesúlad medzi tvrdením sťažovateľa uvedeným v ústavnej sťažnosti (podľa ktorého rozhodnutie o väzbe, ktoré nebolo pri procesnom úkone vykonávanom v jeho prítomnosti vyhlásené, bolo jemu a jeho obhajcom doručené až 17. júna 2021, teda po viac ako mesiaci od zamietnutia žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu) na jednej strane a sťažovateľom predloženými dôkazmi na strane druhej. Z priloženého uznesenia špecializovaného súdu opatreného dátumovou pečiatkou a taktiež zo samotného obsahu sťažnosti proti väzobnému rozhodnutiu, o ktorej rozhodol napadnutým uznesením najvyšší súd, je zrejmé, že uznesenie špecializovaného súdu, ktoré nebolo 18. mája 2021 v prítomnosti sťažovateľa vyhlásené, bolo doručené jeho obhajkyňi 21. mája 2021, teda o tri kalendárne dni neskôr. Od 21. mája 2021 mal teda sťažovateľ minimálne prostredníctvom svojej obhajkyne možnosť dozvedieť sa o výroku, ako aj písomných dôvodoch sporného väzobného rozhodnutia. Ústavný súd sa stotožňuje s názorom najvyššieho súdu prezentovaným v napadnutom uznesení, podľa ktorého zo strany špecializovaného súdu išlo o skutočne neštandardný procesný postup, zároveň však dodáva, že oznámenie uznesenia o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby na slobodu doručením jeho obhajkyňi tri kalendárne dni po rozhodovaní o väzbe samo osebe nepredstavuje také závažné procesné pochybenie všeobecného súdu, ktorým by bolo možné odôvodňovať porušenie ústavných záruk práva na osobnú slobodu v zmysle čl. 17 ústavy. Zároveň ústavný súd zdôrazňuje ten aspekt, že sťažovateľovi nebola zmarená možnosť podať proti uzneseniu špecializovaného súdu sťažnosť v kontexte § 83 ods. 2 a § 72 ods. 3 Trestného poriadku.

14. Ústavný súd zároveň dôsledne upozorňuje všeobecné súdy, že uvedený záver prijal výlučne v nadväznosti na okolnosti konkrétnej trestnej veci a v prípade, ak by namietaný procesný postup spôsobil reálne prietahy v rámci dvojinstančného väzobného rozhodovania, resp. by sa ním zasiahlo do práva obvineného na včasné podanie opravného prostriedku, totožné procesné pochybenie by mohlo determinovať aj relevantné ústavnoprávne konzekvencie. V okolnostiach konkrétneho prípadu však rozhodovanie o väzbe sťažovateľa bolo z časového hľadiska ústavne udržateľné, keďže na oboch stupňoch všeobecného súdnictva (vrátane prokuratúry) trvalo menej ako dva mesiace. Uvedený časový úsek je pritom v plnom súlade s ustálenou judikatúrou ústavného súdu vzťahujúcou sa na posudzovanie prietahov vzniknutých pri rozhodovaní o väzbe obvineného v trestnom konaní. Z judikatúry ústavného súdu totiž vyplýva, že jednotlivé lehoty z hľadiska požiadavky neodkladnosti alebo urýchlenosti rozhodovania o žiadosti o prepustenie z väzby v zmysle čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy (a taktiež z hľadiska čl. 5 ods. 4 dohovoru) sa posudzujú podľa všetkých okolností prípadu, pričom spravidla lehoty rátané na mesiace sú príliš dlhé a nevyhovujú požiadavke rýchlosti (obdobne pozri aj III. ÚS 7/00, I. ÚS 18/03). Tejto požiadavke preto spravidla nemôže zodpovedať lehota konania presahujúca na jednom stupni súdu dobu jedného mesiaca a ani nečinnosť trvajúca týždne (III. ÚS 255/03, II. ÚS 353/06).

15. Sťažnostnú námietku týkajúcu sa odlišného procesného postupu, resp. odlišného rozhodnutia o väzbe v prípade spoluobvinených [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] rovnako nebolo možné vyhodnotiť v prospech namietaného porušenia základného práva sťažovateľa na osobnú slobodu, a to z týchto dôvodov. Splnenie materiálnych podmienok väzby vrátane možností nahradenia väzby

ako zabezpečovacieho inštitútu procesného donútenia je potrebné vždy posudzovať vo vzťahu ku konkrétnemu obvinenému, a to aj v prípade, ak v rámci jedného trestného konania týkajúceho sa totožných skutkov sú súbežne väzobne stíhané viaceré osoby. Uvedené konštatovanie je odôvodnené najmä tým, že dôvodnosť trestného stíhania každého obvineného by mala byť posudzovaná v nadväznosti na materiálnu dôkaznú situáciu týkajúcu sa výlučne jeho osoby a taktiež z dôvodu, že dôvodná obava z naplnenia následku uvedeného v § 71 ods. 1 písm. a) až c) Trestného poriadku musí, rešpektujúc zákonnú dikciu predmetného ustanovenia, vždy vyplývať z konania obvineného, resp. z ďalších skutočností vzťahujúcich sa na jeho osobu. Z uvedeného vyplýva, že pri rozhodovaní o väzbe v rámci tzv. skupinových trestných vecí je vždy potrebné dbať na individualizáciu posudzovania tzv. dvojitého materiálneho predpokladu väzby a taktiež individualizáciu posudzovania možností nahradenia väzby, pričom konkrétne právne závery všeobecných súdov prijaté vo vzťahu k jednému obvinenému nemožno *a priori* zovšeobecňovať aj vo vzťahu k ostatným spoluobvineným. V konaní pred ústavným súdom nemožno úspešne namietat' porušenie základného práva na osobnú slobodu komparáciou napadnutého väzobného rozhodnutia s rozhodnutiami o väzbe, ktoré sa týkajú iných spoluobvinených, a to navyše za situácie, keď väzobné rozhodnutia, na ktoré sťažovateľ poukazuje, nie sú predmetom prieskumu zo strany ústavného súdu v tomto konaní. Akýkoľvek iný záver by bol v rozpore so subsidiárnym charakterom právomoci ústavného súdu a taktiež s tým, že ústavný súd je viazaný rozsahom a dôvodmi návrhu na začatie konania, pričom jeho petit v konkrétnom prípade determinuje rozsah prieskumu v konaní podľa čl. 127 ústavy.

16. V konkrétnom prípade tak ústavný súd uzatvára, že preskúmať skutkové a právne závery, ku ktorým dospeli všeobecné súdy, resp. preskúmať procesný postup všeobecných súdov nie je jeho ústavnou úlohou, pričom v žiadnej zo sťažnostných námietok preskúmaných v tomto konaní nebolo možné vidieť akýkoľvek relevantný ústavnoprávny rozmer. V prípade meritórneho, ale aj procesného rozhodovania všeobecných súdov ústavný súd nie je súdom tretej, resp. štvrtej inštancie. Pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti ústavný súd dospel k záveru, že medzi namietaným postupom a taktiež napadnutým uznesením najvyššieho súdu a obsahom označených práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení. Na základe uvedeného ústavný súd časť ústavnej sťažnosti smerujúcu proti postupu a napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov ako zjavne neopodstatnenú.

17. Vzhľadom na to, že ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa už stratilo opodstatnenie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2021

Libor DUEA
predseda senátu